

Maryanne Wolf

Čitatelju, vrati se kući: čitateljski mozak u digitalnom svijetu

Ljevak, Zagreb,
listopad 2019.,
282. str.

Knjiga je objavljena u izdanju Naklade Ljevak u listopadu 2019. godine, a njezina je autorica svjetski priznata stručnjakinja iz područja istraživanja čitanja i jezika, Maryanne Wolf. Podijeljena je u 9 poglavlja – pisama direktno upućenih čitatelju te obogaćena ilustracijama. Autorica navodi kako čitanje dovodi do kognitivnih promjena u čitateljskom mozgu jer ljudski mozak nije rođen za čitanje već je to vještina koju ljudi stječu tijekom života.

Promatranje čitateljskog mozga u digitalno svijetu u središtu je autoričine pažnje pa nas poziva da promišljamo o važnosti čitanja i njegovoj koristi za cjelokupno čovječanstvo. Smatra da se u digitalnoj eri u kojoj živimo promijenio sam čin čitanja, a mladi čitatelji tu aktivnost sve više povezuju s medijem u kojem se čitanje odvija te ona tu u vezu dovodi čitanje i digitalne medije. Autorica objašnjava pojam „plastičnosti u okviru ograničenja“ u konstrukciji mozga te navodi da je potrebno oblikovati mozak da bude sposoban za čitanje jer nam ta aktivnost nije dana prirodno već čitanje moramo usvajati i tu ja važno kako se čita, što se čita, na kojem mediju se čita te kako je to što čitamo oblikovano. U nastavku se naglašava da tijekom čitanja rade različiti dijelovi našega mozga što pogoduje njegovom razvoju i zato je važno čitati dubinski jer se tada aktiviraju kreativni procesi, prenošenje u perspektive drugih, imamo moć analiziranja, analogije i zaključivanja. Zato autorica naglašava da je oblikovanje čitalačkog sklopa mozga jedinstveno epigenetsko postignuće u intelektualnoj povijesti ljudske vrste koja se tim činom unaprjeđuje. Nadalje, Maryanne Wolf promišlja o tome što čitamo, kako čitamo, kako su stvari napisane te zašto uopće čitamo. Vrlo važan dio knjige jest razmišljanje autorice o odgoju djece

u digitalnom dobu te se ovdje dotiče pozornosti i pamćenja koje ometaju različiti distraktori, a najviše tehnološke inovacije koje im nude već gotove sadržaje te tako umanjuju mogućnost da djeca razvijaju svoju kreativnost i motivaciju, a na kraju krajeva i stvaranje vlastitih svjetova mašte što utječe na početnu pismenost djece i njihove čitalačke vještine. Čitatelji, nadalje, mogu saznati da rezultati nekih istraživanja razvojnih psihologa pokazuju kako je rani jezični razvoj djece u dobi od dvije godine različit u one djece koja se razvijaju uz podražaje raznih digitalnih uređaja i bez njih što znači da se djeca koja odrastaju uz uređaje slabije razvijena. Dakle, živa riječ i njezin prijenos u razgovoru s ljudima vrlo je važan tako da se kontakt s digitalnim uređajima u mlađoj dobi treba ograničiti ili, još bolje, u potpunosti izbjegavati. Autorica se pita: „Kako ćemo svu svoju djecu pripremiti za budućnost?, Postoji li jedan idealni čitateljski život?“. Možda na to može odgovoriti znanost u učenju i podučavanju čitanja kojom se bavi autorica i koja kao imperativ nameće potrebu ulaganja društva u bolje programe obrazovanja s više ciljano obrazovnih stručnjaka te praćenje postignuća učenika, ali i ulaganje u učitelje te u podučavanje čitanja tijekom svih godina školovanja. U knjizi se objašnjava i pojam *dvopismenog mozga* te utjecaj pisanog teksta na njega kao i mudro i odgovorno korištenje digitalne tehnologije te istraživanje o njezinom utjecaju na društvo i svijet, ali i stručno usavršavanje i razvoj čitatelja u kontekstu baratanja s tiskanim i digitalnim tekstovima. Autorica, dakle, čitatelje poziva da se vrate kući, tj. da razvijaju čitalačke vještine prikupljanjem informacija i stjecanjem znanja, da uživaju u uranjanju u tekst, da razmišljaju o svim oblicima ljudskog postojanja. Na kraju knjige kao da opominje čitatelje: da bez knjiga i pismenosti dobro društvo nestaje i pobjeđuje barbarizam te je svjesna opasnosti da bi narod tehnički kompetentnih ljudi koji su izgubili sposobnost kritičkog razmišljanja i poštivanja ljudskosti mogli usporiti društveni napredak u svakom smislu. Da zaključimo, budućnost čitanja i dobrih čitatelja leži u čitateljskom mozgu koji se razvio zahvaljujući ljudskoj upornosti kroz povijest i dokle god budemo čitali nećemo izgubiti moć kritičke analize, empatije i promišljanja. Pogrešno korištenje digitalnih medija to može ugroziti pa autorica ovdje spominje pojam digitalna dilema, ali se nada da će ljudski mozak iskoristiti sposobnosti ljudske inteligencije i vrlina te u budućnosti stvoriti još složenije sklopove čitateljskog mozga s ciljem razvijanja cjeloživotne pismenosti. Knjiga je namijenjena stručnjacima koji se bave čitanjem i pismenošću te svima onima koji svakodnevnim naporima potiču čitanje i razvoj čitateljskih vještina među osobama različite životne dobi.

*Snježana Kovačević, prof. i
stručni suradnik knjižničar mentor,
Osnovna škola Zlatar Bistrica, Zlatar Bistrica, Hrvatska
knjiznica.zlatarbistrica@gmail.com*